

Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman ohjausryhmän kokospöytäkirja

Aika 2.11.2022 klo 14.00-16.00.

Paikka Microsoft Teams/Cultura, Meritullinkatu 10

Läsnä Jääskeläinen Atte, opetus- ja kulttuuriministeriö (puheenjohtaja)
Eerola Paula, Suomen Akatemia
Fonsell Johanna, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Heikkinen Erja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hämäläinen Keijo, Jyväskylän yliopisto
Korhonen Jonna, opetus- ja kulttuuriministeriö
Koski Jouni, Laurea-ammattikorkeakoulu
Mielityinen Ida, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Niemelä Ilkka, Aalto-yliopisto
Nieminen Sanna, valtiovarainministeriö
Rättyä Heidi, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Syväjärvi Antti, Lapin yliopisto
Vidgrén Mervi, Savonia-ammattikorkeakoulu

Poissa Kantti Lilli, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)

Asiantuntijat Haapamäki Jukka, opetus- ja kulttuuriministeriö
Karhu Jorma, opetus- ja kulttuuriministeriö
Mäkeläinen Ulla, opetus- ja kulttuuriministeriö
Närhi Henna, opetus- ja kulttuuriministeriö
Palonen Maarit, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)
Tiainen Nelli, opetus- ja kulttuuriministeriö

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 14.00.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3 Ajankohtaiset asiat

Toivotettiin tervetulleeksi SAMOKin koulutuspoliittinen asiantuntija Johanna Fonsell, joka aloittaa ohjausryhmässä Anniina Sippolan siirryttyä toisiin tehtäviin.

4 Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman tavoitteiden eteneminen

Puheenjohtaja totesi isot tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvän valmistelun. OKM:ssä on kerätty tietoa siitä, miten tavoitteissa on edistytty. Samalla suuntaudutaan seuraavan hallituksen hallitusohjelmakäytäntöihin.

Jukka Haapamäki esitteli tavoitteen **Laadukas korkeakoulutus tuottaa osaamista ja lisää osaavan työvoiman tarjontaa** keinoja ja niissä etenemisen tilannetta.

- 1) Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja pitkäjänteisesti
- 2) Parannetaan ensikertalaisten asemaa korkeakoulujen valinnoissa
- 3) Joustavoitetaan mahdollisuuksia suorittaa ylempi korkeakoulututkinto, myös työn ohella
- 4) Sujuvoitetaan, nopeutetaan ja joustavoitetaan opintoja.

Lokakuussa julkistettiin tuoreet OECD:n tilastot korkeakoulutettujen osuudesta. Metodologiaa on muutettu siten, että koulutustasovertailu perustuu ensi kertaa uudistuneeseen työvoimatutkimukseen. Tämä mahdollistaa suomalaisten koulutustason aiempaa täsmällisemmän kansainvälisen vertailun. Suomi sijoittuu vertailussa OECD-maiden keskitasoon. Suomen tilanne on pysynyt viimeisen 15 vuoden aikana suunnilleen samana. Lisäaloituspaikat ovat lisänneet uusia opiskelijoita. Vaikka ensikertalaisten paikan vastaanottajien määrä on kasvanut, heidän suhteellinen osuutensa paikan vastaanottaneista on vähentynyt.

Yliopistoissa alle 25-vuotiaiden opiskelijoiden osuus on kasvanut. Ammattikorkeakouluissa kehitys on ollut päinvastaista. Kehitys näkyy mediaani-ikä kasvuna ammattikorkeakoulusektorilla.

Koulutusajakauma on muuttunut lisäaloituspaikkojen myötä. Tekniikan ja ICT-aloilla on kasvua ja humanistisilla ja luonnontieteissä on laskua. Ammattikorkeakoulusektorilla lisäaloituspaikat ovat vahvistaneet koulutusajakauman aiempia muutostrendejä.

Todettiin, että sektorien välinen ero on selkeä. Lisäaloituspaikkojen rahoitus oli kertaluonteista ja nyt ollaan siirtymässä epäjatkuvuuskohtaan. Noin puolet aloituspaikkalisäyksistä on tullut korkeakoulujen omin päätöksin ilman lisäaloituspaikkapäätöksiä. Tutkintotavoitteita on nostettu kuluvalle sopimuskaudelle.

Todettiin tarve miettiä konkreettisia keinoja vähentää moninkertaista koulutusta/useiden saman tasoisten tutkintojen suorittamista. Ammattikorkeakoulusektorilla aloituspaikkoja on suuntautunut toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneille, jotka tulevat vasta iäkkäämpinä korkeakoulutukseen. Kyse on suomalaisesta ilmiöstä.

Keskustelussa todettiin, että tavoitteena on työn tuottavuuden kasvattaminen ja pidemmät työurat. Iäkkäämpänäkin suoritettu korkeakoulututkinto on perusteltu, jos se kasvattaa työn tuottavuutta.

Ensikertalaiskiintiöt ovat vain väline saavuttaa tavoitteita ja muitakin keinoja on syytä miettiä. Ensikertalaiskiintiöiden sijaan voitaisiin esimerkiksi palkita korkeakouluja, joissa voi siirtyä joustavasti toiselle alalle tai toiseen koulutukseen. Lisäaloituspaikkojen vaihtoehtona voisivat olla korkeakoulujen sisäiset muutokset. Pohdittiin läpäisyn mahdollisia muutoksia lisäaloituspaikkojen myötä. Lisäykset ovat näkyneet tutkintojen kasvuna. Samaan aikaan tapahtuneita muita muutoksia voi olla vaikea eristää muista toimenpiteistä.

Haasteena on saada lisäaloituspaikkatyypinen rahoitus kohdentumaan ensikertalaisille ja samalla kohdentaa muita kuin tutkintoon johtavan koulutuksen keinoja jatkuvan oppimisen tarpeisiin. Olisi tärkeää hahmottaa eri segmentit, joiden tarpeisiin jatkuvan oppimisen tarjonnan lisäämisellä voidaan vastata. Todettiin myös, että pätevyitysmiskoulutuksia tarvitaan lisää ja nopeasti.

Opiskeluaikoihin liittyen pohdittiin myös opintolainahyvityksen vaikutusten analysointia. Hyvitykseen on jouduttu budjetoimaan useita kymmeniä miljoonia enemmän rahaa aiottuun nähden, mikä kertoo vaikuttavuudesta. Kelan selvitys: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/selvitys-tarjooa-uutta-tietoa-opintolainahyvityksesta>.

Nelli Tiainen, Henna Närhi ja Kaisu Piironen esittelivät **kansainvälisten osaajien määrän kasvuun** liittyvien tavoitteiden etenemistä. Uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on hyvässä kasvussa. Arvio haku- ja valintatilastojen pohjalta on noin 8 500 uutta ulkomaalaista opiskelijaa vuoden 2022 osalta. Alakohtainen vaihtelu on suurta. ICT-alalla ulkomaalaiset suorittavat vajaan kolmasosan ylemmistä korkeakoulututkinnoista. Ammattikorkeakoulututkinnoissa ulkomaalaisten suorittamien tutkintojen osuus on hiukan pienempi kuin ylemmissä korkeakoulututkinnoissa (7,0 % vs. 10,5%). Korkeakoulujen väliset erot ovat suuria kv. opiskelijoiden määrissä ja heidän osuuksissaan. Korkeakoulut ovat lisänneet vieraskielistä koulutustarjontaa, esim. yliopistot kandiohjelmia, joista integroitumisen on havaittu tapahtuvan muuta (tutkintoon johtavaa) koulutusta paremmin. Suomeen työllistymiseen tähtäävien koulutusohjelmien rakentaminen on tärkeää. Tulevan sopimuskauden ohjausta ja rahoitusta koskevat ratkaisut ovat olennaisia resurssien suuntaamiseksi niille aloille ja opintoihin, jotka parhaiten edistävät kansainvälisten osaajien työllistymistä.

Kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä koskevat oleskelulupamuutokset ovat tulleet voimaan huhtikuussa 2022. Tulevalla hallituskaudella on tarpeen tarkastella lainsäädäntöä tilauskoulutuksen ja lukuvuosimaksullisen koulutuksen osalta. Pitkäaikaisen viisumin käyttö laajenee opiskelijoiden ja tutkijoihin vuoden 2023 alusta. Kansainvälisten opiskelijoiden maahantulon polkua sujuvoitetaan osaajien oleskelulupaprosessien digitaalista infrastruktuuria kehittämällä ja tiedonsiirtoa palvelusta toiseen kehittämällä. Korkeakoulujen toimia yhdenmukaistetaan, jotta tiedot saataisiin nopeammin järjestelmiin. Tavoitteena on, että Migrillä on käytössään ajantasainen tieto hakijoista, mikä nopeuttaa oleskelulupien käsittelyä.

Maisteriopiskelijoiden Suomi-stipendit on otettu käyttöön yliopistoissa vuosina 2021 ja 2022, tohtoriopiskelijoiden Finland Fellowship –apurahan käyttöönotto tapahtuu vuosina 2021–2023. Vaikka periaatteet ovat yhteiset, stipendien sisältö ja myöntämisperiaatteet vaihtelevat yliopistojen välillä. Haasteena

on myös puutteellinen kytkentä globaaliin ja kansainvälisiin kampanjoihin. Tavoiteltuja vaikutuksia heikentävät kansallisen markkinoinnin vähäisyys ja Suomi-stipendien yhtenäisen ilmeen puuttuminen.

Kansallisessa Talent Boost yhteistyössä on osaajahoukuttelun kärkikohdemaiksi valittu Intia, Brasilia, Vietnam ja Turkki. Opiskelijahoukuttelun osalta on pohdittava selkeämmät kansallisen toimeenpanon rakenteet, roolit ja resurssit. Tähän pohjaa antaa käynnissä oleva benchmark –selvitys. Keskinäisen yhteistyön edistäminen on edelleen tärkeää.

Ulkomaisille osaajille selkeän pätevytymispolun rakentaminen suomalaisille työmarkkinoille edellyttää, että ammattipätevyiden tunnustamisen prosessi on sujuva. Toimivaltaiset viranomaiset säänneltyjen ammattien osalta ovat OPH sekä Valvira. Tällä hetkellä pätevytymiskoulutuksia järjestetään hanke pohjaisesti erilaisilla rahoitusratkaisulla. Hanke pohjaisuus aiheuttaa ongelmia jatkuvuuteen, saavutettavuuteen, tarjonnan tavoitettavuuteen ja löydettävyyteen. Pätevytymiskoulutusten järjestämistä ei ole veloitettu millekään taholle. OKM, STM ja Valvira valmistelevat sosiaali- ja terveysalan pätevytymiskoulutusten ja kuulusteluihin valmentavien koulutusten pysyvää tarjontaa. Keskeistä on valtakunnallisten ja pysyvien vastuutahojen ja rahoituksen määrittäminen. Lisäksi tarkastellaan lainsäädäntömuutoksia koulutuksen ja kasvatuksen alan tutkintojen tunnustamisen sujuvoittamista koskien (nk. ulkomaanopintolaki).

Ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistyminen ei toistaiseksi ole parantunut, mutta maasta muuttaneiden osuus on hieman pienentynyt. Korkeakoulututkinnon suorittaneista työllistyneitä vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen (viimeisin tieto 2020) on yli 50%. Ammattikorkeakoulututkinnon vuosina 2017-2019 suorittaneista parhaiten ovat työllistyneet terveys- ja hyvinvointialalta tutkinnon suorittaneet (työllistyminen noin 75%). Yliopistotutkinnon (ylempi kk-tutkinto) vastaavana ajankohtana suorittaneista parhaiten työllistyivät tekniikan alalta tutkinnon suorittaneet (yli 55%). Korkeakoulujen TB-toimien vaikuttavuudesta ja riittävydestä ei ole vielä tietoa, koska monet toimet ovat vasta alkuvaiheessa. Opiskelun aikana luoduilla työelämäyhteyksillä on kuitenkin merkitystä työllistymisessä. Työelämäkohtaamisten alustan jatkokehittämistä pohditaan Virtual Finlandin yhteyteen.

Todettiin, että useat prosessit kuten maakuva työ, opiskelijoiden maahantulon sujuvoittaminen, laadukas koulutus ja työllistyminen kytkeytyvät toisiinsa. Eri tahojen roolien on oltava selkeitä, esim. korkeakoulut eivät voi toimia työvoimatoimistoina. Alueilla tarvitaan elinkeinoelämän, kaupunkien ja korkeakoulujen yhteistoimintaa.

5 Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen ja uudet koulutusvastuuesitykset

Maarit Palonen esitteli tilannekatsauksen uusien koulutusvastuuesitysten ja koulutusvastuujärjestelmän uudistamisen osalta. Koulutusvastuiden muuttamista koskevia esityksiä tehtiin yliopistosektorilta viisi:

- Tampereen yliopisto: Hammaslääketieteen tohtorin tutkinto
- Tampereen yliopisto: Erityispedagogiikka ja erityisopettajakoulutus
- Oulun yliopisto: Lääketieteen tekniikka; tekniikan kandidaatin tutkinto, lääketieteen tekniikan diplomi-insinöörin tutkinto
- Turun yliopisto: Tuotantotalous; tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri, tekniikan tohtori

- Vaasan yliopisto: Oikeustieteet: oikeusnotaari, oikeustieteiden maisteri, MICL tutkinto, oikeustieteen lisensiaatti, oikeustieteiden tohtori.

Ammattikorkeakoulusektorilla esityksiä tehtiin kuusi:

- Centria: Liiketalouden amk-tutkinto, tradenomi (AMK), tietojenkäsittely
- Kajaanin ammattikorkeakoulu: Sosiaali- ja terveysalan amk-tutkinto, ensihoitaja (AMK)
- Satakunnan ammattikorkeakoulu: Sosiaali- ja terveysalan amk-tutkinto, terveydenhoitaja (AMK)
- Satakunnan ammattikorkeakoulu: Insinööri (AMK), prosessi- ja materiaalitekniikka
- Metropolia Ammattikorkeakoulu: Liiketalouden amk-tutkinto, tradenomi (AMK), tietojenkäsittely
- Turun ammattikorkeakoulu: Rakennusarkkitehti (AMK).

Päätökset mahdollisista uusista koulutusvastuista tehdään alkuvuodesta 2023.

Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen jatkuu Unifin ja Arenen koulutusaloittaisella työstämisellä, johon on annettu aikaa maaliskuun loppuun.

6 Kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian valmistelu

Ulla Mäkeläinen esitteli korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian valmistelun tilannekatsauksen. Tavoitteena on korkeakoulujen erityisyydelle rakentuva kestävä menestys. Haasteina ovat koulutustason nostamiseen ja jatkuvan oppimisen osallistumisasteen nostamiseen kytkeytyvät tavoitteet. Tavoitteena on mm. lisätä korkeakoulutuksen piiriin pääseviä – jotka voivat tulla hyvin erilaisilla taustoilla - esim. pieniä osaamiskokonaisuuksia suorittamaan. Jatkuvan oppimisen strategian osatavoitteita ovat:

- Selkeä asiantuntijana kehittymisen polku
- Korkeakoulutuksen avoimuus lisää jatkuvan oppimisen saavutettavuutta
- TKI-ratkaisuja oppivien työyhteisöjen uudistumiseen
- Digitaalinen palveluympäristö kohtaamispaikaksi.

7 Korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen kansainvälinen arviointi

Jorma Karhu kertoi korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen kansainvälisen arvioinnin tilanteesta. Arviointia koskevaan tarjouskilpailuun saatiin kaksi tarjousta, joista toteuttajaksi valittiin Technopolis Group, 4Front alihankkijanaan. Arviointi keskittyy OKM:n ohjaus- ja rahoituskäytänteisiin ja siihen, millaisia vaikutuksia käytänteillä on ollut korkeakoulujen toimintaan ja mitä mahdollisilla käytänteisiin tehtävillä

muutoksilla haluttaisiin saada aikaan. Todettiin prosessin eteneminen.

8 Muut asiat

Seuraava kokous pidetään ensi vuoden puolella. Kokouksessa tullaan keskittymään hallitusohjelmaan valmistautumiseen. Keskeisiä kysymyksiä ovat mm. rahoitus ja kansainvälisiin opiskelijoihin liittyvät regulaatiokysymykset.

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.55.